

Motion till riksdagen 2023/24:648

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

EU:s migrationspolitik

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Inledning.....	3
3.1 Hösten 2015	3
4 EU:s nya migrationsförslag	4
5 En ny flyktingpolitik.....	5
5.1 Vidarebosättningsförordning	6
5.2 Avtal för att stoppa människor på flykt	6
5.2.1 Turkietavtalet	7
5.2.2 Stöd till den libyska kustbevakningen	7
5.2.3 Afghanistan	8
5.2.4 Ytterligare samarbeten	8
5.3 Lesbos	9
5.4 EU:s gränsbevakning	9
5.5 Lagliga vägar till Europa	10
5.5.1 Avskaffa visumkrav	10
5.5.2 Inför asylvisum	11
5.5.3 Avskaffa flygbolagens transportörsansvar.....	11

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förhandlingar om en ny migrationspolitik inom EU bör stå upp för asylrätten och dess andemening och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för en flyktingpolitik som värnar asylrätten och grundläggande mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör söka samarbete med de stater som vill ha en mer välkomnande och human migrationspolitik och driva detta samarbete kraftfullt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att vidarebosättningsförordningen drivs igenom och att den inte används för att sluta avtal liknande det mellan EU och Turkiet eller s.k. humanitarian admission programmes och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att avtalet mellan EU och Turkiet sägs upp och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU upphör med alla former av stöd till den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen bör bygga på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) bör agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör agera inom EU för att underlätta för människor som flyr Afghanistan att få skydd i Europa och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som inom EU och FN, bör motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att de skyddssökande på de grekiska öarna vidarebosätts inom EU och att förhållandena i lägren förbättras kraftigt under tiden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verka för att inriktningen av Frontex verksamhet ändras på ett genomgripande sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras, fram till att Frontex är avvecklad, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör motsätta sig en fortsatt militarisering av EU:s yttre gränser och att de uppgifter som

framkommit kring s.k. pushbacks begångna av Frontex bör utredas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser på Medelhavet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för att korta ned listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte ska användas för att stänga ute flyktingar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU möjliggör införande av asylvisum och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för att transportörsansvaret avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

EU:s flyktingpolitik påverkar och styr i stor utsträckning den svenska flyktingpolitiken, eftersom EU-lagstiftning i vissa fall är tvingande och i andra fall normerande eller vägledande. Den växande nationalismen och "kriget mot terrorismen" efter 9/11 har drivit på unionens politik i en riktning mot ökad militarisering av EU:s yttre gränser. Vänsterpartiet är mycket kritiskt mot denna utveckling.

Vänsterpartiet har varit kritiskt mot harmoniseringen av EU:s flyktingpolitik sedan den inleddes i och med antagandet av Amsterdamfördraget. I dag kan vi tydligt se resultatet av harmoniseringen. EU har byggt murarna runt "Fästning Europa" allt högre i stället för att genom mellanstatligt samarbete ta ansvar för de flyktingar som söker skydd undan förföljelse. Det verkar lättare att komma överens om att stänga gränser och bygga stängslen allt högre än att komma överens om att samtliga medlemsländer ska ta ansvar för att ge människor på flykt en rättvis och värdig prövning av deras asylskäl.

Sverige har medverkat till att sätta Genèvekonventionen ur spel, t.ex. genom transportörsansvaret och genom att acceptera att asylansökningar från EU-medborgare ska anses uppenbart ogrundade. Systemet med minimiregler har inneburit en harmonisering nedåt i riktning mot den sämsta tillåtna nivån av rättssäkerhet och behandling, vilket blev extremt tydligt när den svenska asyllagstiftningen stramades åt 2016.

Dublinförordningen gör att de EU-länder som flyktingar först kommer till har tvingats ta ett mycket stort ansvar för människor på flykt. Många flyktingar har fastnat i Grekland och Italien. Omfördelningen av asylsökande från dessa länder har inte fungerat.

3.1 Hösten 2015

Som svar på att ett stort antal människor sökte sig till Europa under 2015 producerade EU-kommissionen flera lagförslag under våren och sommaren 2016, med det huvudsakliga syftet att försämra möjligheterna för flyktingar att ta sig till Europa och försvåra situationen för de som trots allt lyckades ta sig hit.

Under en kort period lades en uppdatering av Dublinförordningen, en omarbetning av förordningen om Eurodac, en ny förordning om Europeiska unionens byrå för

asylfrågor samt förordningar om vidarebosättning, asylförfarande och normer för internationellt skydd och ett direktiv om mottagande fram. I lagförslagen uttrycks ambitionen att motverka s.k. asylshopping och sekundära förflyttningar. Att kommissionen använder ett sådant språk för att beskriva situationen för människor på flykt är en tydlig del av avhumaniseringen av asylsökande som i sin tur är en del av normaliseringen av rasismen i Europa.

Försöken med att faktiskt reformera lagstiftning på området har dock gått långsamt och på flera områden kört fast, mycket p.g.a. att länder som Ungern och Polen vill se en ännu mer restriktiv migrationspolitik. Sverige har sedan 2015 gått från att vara en konstruktiv röst som värnar asylrätten till att driva på för en ännu mer restriktiv migrationspolitik med tydligt rasistiska undertoner.

I takt med att lagstiftningsvägen ser allt mer stängd ut har EU fokuserat mer och mer på att göra det svårare att ta sig till Europa. Resan över Medelhavet har gjorts ännu svårare och farligare. EU:s och medlemsstaternas egna gränsbevakningsmyndigheter har själva bidragit till det genom att ägna sig åt pushbacks, vilket dokumenterats i åtskilliga fall. Räddningsbåtar har tvingats bort från internationella vatten och flyktingar förs nu tillbaka till krigets och kaosets Libyen. EU har slutit avtal med en rad länder för att de ska hindra människor från att fly. Bland länderna finns grova människorättskränkare. Löften om bistånd och handelsavtal har använts för att få dem att samarbeta.

4 EU:s nya migrationsförslag

Efter att de förslag som EU-kommissionen lade fram under 2016 till stor del kört fast presenterade kommissionen, i september 2020, sitt förslag om en ny asyl- och migrationspolitik för unionen, den s.k. asyl- och migrationspakten. Pakten innehåller dels ett antal konkreta förslag om ny lagstiftning i form av fem förordningar, dels ett antal initiativ i form av rekommendationer och andra icke-bindande instrument. Den innehåller också uppmaningar till ministerrådet och Europaparlamentet om att återuppta och slutföra förhandlingar om förslag som presenterats sedan 2016 men ännu inte antagits, såsom skyddsgrundsförordningen, omarbetningen av direktiven om mottagningsvillkor och återvändande, förordningen om inrättande av EU:s asylbyrå och förordningen om en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl. Förslaget om en ny Dublinförordning dras dock tillbaka till förmån för en ny förordning. Pakten är under hösten 2023 föremål för förhandling mellan medlemsstaterna, EU-parlamentet och kommissionen.

Utöver det som nämns ovan innehåller pakten bl.a. förslag om att införa ett screeningförfarande vid yttre gräns, kombinerat med särskilda gränsförfaranden och ett regelverk för att hantera krissituationer och force majeure.

Regeringen drev under våren 2023, då Sverige var ordförande i EU-rådet, migrationsfrågan och förhandlingarna kring pakten utifrån målet att färre människor ska komma till Sverige. I dagsläget är antalet asylsökande i Sverige historiskt lågt, samtidigt som antalet människor på flykt runt om i världen är historiskt högt. Sverige tar inte ansvar för människor på flykt i relation till vår egen befolkning. Vänsterpartiet anser att regeringens målsättning för EU-samarbetet på migrationsområdet bör vara att EU ska ge ett humant och rättssäkert skydd till människor som behöver fly krig, förföljelse och förtryck samt att människor på flykt ska ha rimliga chanser att söka och få skydd i

Europa och goda förutsättningar att etablera sig i samhället. Den målsättningen bör vägleda regeringens agerande inom EU avseende migrationspakten och övriga förhandlingar på området.

Ambitionerna att unionen ska ta ett gemensamt ansvar för mottagandet av människor på flykt har övergetts. De förslag som nu förhandlas kommer inte att lösa de problem som Dublinförordningen skapat där länderna kring Medelhavet tvingas ta ett oproportionerligt stort ansvar, vilket var orsaken till att EU:s mottagande kollapsade när antalet människor som sökte skydd från kriget i Syrien ökade kraftigt.

Vänsterpartiet anser att Sveriges regering mycket tydligare måste stå upp för asylrätten och dess andemening samt verka för ett system som faktiskt är genomförbart. EU:s hantering av de människor som flytt Rysslands angreppskrig mot Ukraina visar att det går att ta emot ett stort antal människor på ett betydligt mer effektivt och värdigt sätt, även om det finns mycket att förbättra när det gäller levnadsvillkoren för dessa grupper. Vänsterpartiet menar att EU bör ta lärdom av det mottagandet och använda det som utgångspunkt i utformningen av den nya migrationspakten.

Regeringen bör i förhandlingar om en ny migrationspolitik inom EU stå upp för asylrätten och dess andemening. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 En ny flyktingpolitik

Vänsterpartiet står inte bakom EU:s nya migrationspakt, med undantag för det s.k. krisdirektivet. Genom de övriga förslagen tar man det sämsta av dagens flyktingpolitik och institutionaliserar det genom att göra det till EU-lag. Det handlar bl.a. om rättsosäkra snabbkontroller vid gränserna och en utökad möjlighet att placera människor i förvar. Vi kommer att få se fler fängelseliknande läger som de som redan finns i Grekland. Vi kommer också att få se fler skamliga avtal med länder som Turkiet och Libyen. Pakten åtgärdar inte heller ett av huvudproblemen med dagens system, att det ligger ett alldeles för stort ansvar på de länder som är människors första ankomstland. Det kommer även fortsättningsvis att vara länder som Spanien, Italien och Grekland som kommer att få ta det största ansvaret.

EU-parlamentets reviderade förslag till krisdirektiv är ett steg i rätt riktning. Direktivet kan aktiveras i situationer som liknar inbördeskriget i Syrien eller kriget i Ukraina och innebär att människor från vissa konfliktdrabbade länder automatiskt kan få flyktingstatus och bli en del av en snabbare mottagningsprocess.

EU:s flyktingpolitik är i stort behov av reformer, men i en helt annan riktning än den som pakten pekar mot. Vänsterpartiet vill se ett ökat fokus på lagliga och säkra vägar samt insatser för att säkerställa att asylrätten och dess andemening respekteras och efterlevs. Det innebär bl.a. att upphöra med alla insatser som syftar till att hindra människor från att söka asyl i Europa och i stället underlätta för människor att söka skydd här. En sådan politik skulle göra resan både mycket säkrare och billigare för de människor som tvingas att fly, samtidigt som migrationen skulle bli mycket mer ordnad.

Sverige bör inom EU verka för en flyktingpolitik som värnar asylrätten och grundläggande mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I en tid då delar av EU bromsar alla möjligheter till framsteg inom migrationspolitiken menar Vänsterpartiet att Sverige bör söka samarbete med de stater som faktiskt vill gå vidare med en mer human politik. Ett sådant samarbete kan innebära att vissa stater går vidare med lagstiftning som möjliggör en mer human politik på egen hand.

De senaste åren har den svenska regeringen snarare gömt sig bakom vissa staters ovilja. Därför har det ofta varit svårt att förstå vad regeringen faktiskt velat göra inom migrationsområdet och vilken politik den har drivit. Den högnationalistiska regering som tillträdde hösten 2022 har tydligt drivit migrationspolitiken i Sverige och EU i en ännu mer restriktiv riktning. Det beklagar Vänsterpartiet.

Sverige bör inom EU söka samarbete med de stater som vill ha en mer välkomnande och human migrationspolitik och driva detta samarbete kraftfullt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.1 Vidarebosättningsförordning

Av de lagförslag EU-kommissionen lagt fram på migrationsområdet finns ett som syftar till att förbättra möjligheten för människor på flykt att få asyl i Europa, nämligen den vidarebosättningsförordning som förhandlats i EU-parlamentet under ledning av Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk. Fler möjligheter till vidarebosättning vore ett mycket bra steg mot fler lagliga vägar till Europa. Det finns dock en oro för att systemet skulle riskera att underminera UNHCR:s arbete med vidarebosättning genom att göra det till ett verktyg för att uppnå andra policymål och utrikespolitiska intressen.

EU-kommissionen har också velat använda systemet för att få till stånd liknande avtal som det mellan EU och Turkiet. Vänsterpartiet anser att förordningen bör säkerställa att EU täcker minst 25 procent av UNHCR:s globala vidarebosättningsbehov per år och att förordningen aldrig får användas för att förhandla fram avtal med syftet att stoppa människor på flykt från att komma till Europa, inklusive genom s.k. humanitarian admission programmes.

Sverige bör inom EU verka för att vidarebosättningsförordningen drivs igenom och att den inte används för att sluta avtal liknande det mellan EU och Turkiet eller s.k. humanitarian admission programmes. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Avtal för att stoppa människor på flykt

Vänsterpartiet har länge kritiserat EU:s försök att genom handels- och investeringsavtal, löften om bistånd och andra politiska påtryckningar sluta avtal med länder längs de afrikanska migrationsrutterna – som Niger, Sudan, Egypten och Libyen – för att de ska bevaka gränsen mot Europa och ta tillbaka medborgare som nekats asyl i EU.

Under sommaren 2023 tecknade EU ett avtal med Tunisien som innebär att EU investerar i landet, bl.a. genom att avsätta över 100 miljoner euro till den tunisiska gränsbevakningen, för att landet ska stoppa människor på flykt från att komma till Europa. Avtalet har mött kraftig kritik från människorättsorganisationer eftersom Tunisien anklagats för inhuman behandling av migranter. Bland annat har nyhetsbyrå AFP rapporterat om att omkring 80 migranter lämnats i öknen av tunisiska myndigheter, utan mat och vatten.

Anna Roxvall och Johan Persson skildrar i boken Till varje pris de mänskliga konsekvenserna av detta fokus inom EU:s migrationspolitik. De beskriver bl.a. hur EU-opsatsen Operation Sophia, som bevakat vattnen utanför Libyens kust, agerat för att undvika direktkontakt med migranter i nöd och därmed ansvaret för att rädda liv. I stället har opsatsen samarbetat med den libyska kustbevakningen så att den kunnat gripa människor på flykt och föra tillbaka dem till Libyen. Författarna lägger också fram bevis för att EU:s operationer från luften på ett konkret sätt har lett till att flyktingar hamnat i tvångsarbete och rent slaveri.

5.2.1 Turkietavtalet

I mars 2016 ingick EU ett avtal med Turkiet om hur de människor som flyr via Turkiet och tar sig till Grekland ska hanteras. Från den 20 mars 2016 skulle de få möjlighet att söka asyl, men endast i Grekland. De som inte söker asyl skickas tillbaka till Turkiet, så även de som får avslag på sin ansökan eller saknar id-handlingar. För varje syrier som sänds tillbaka till Turkiet ska en annan syrier föras vidare till ett EU-land. Flyktingar av övriga nationaliteter förs inte vidare till EU, enligt avtalet. Uppgårelsen skulle även innebära att turkiska medborgare skulle undantas från EU:s visumkrav samt en nystart för Turkiets ansökan om EU-medlemskap. Dessutom skulle EU bidra ekonomiskt till mottagandet av flyktingar i Turkiet.

Turkiet är inget säkert tredjeland. Man ger inte flyktingstatus åt icke-europeiska flyktingar och flera rapporter vittnar om undermåliga asylprocesser samt att man skickat tillbaka flyktingar till krigets Syrien och andra länder. Det har även kommit rapporter om att turkiska gränsvakter beskjutit syrier som försökt ta sig in i landet.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till uppgörelsen mellan EU och Turkiet. Vi menar att den innebär ett avsteg från asylrätten och legitimerar president Erdoğan's kamp mot grundläggande fri- och rättigheter och övergrepp på den kurdiska befolkningen.

Regeringen bör verka för att avtalet mellan EU och Turkiet sägs upp. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2.2 Stöd till den libyska kustbevakningen

När vägen mellan Turkiet och Grekland nu är stängd har Libyen blivit det främsta avreselandet för människor på flykt från Afrika och delar av Mellanöstern till Europa. Det beror till stor del på det rådande kaoset och bristen på kontroll över landets gränser. EU har fokuserat sitt engagemang i Libyen på att stoppa flyktingar från att ta sig in i Europa, trots att det innebär att de fastnar i det krigshärjade landet. Situationen för de flyktingar som befinner sig i Libyen är fruktansvärd. Flera rapporter, bl.a. från FN och Human Rights Watch, vittnar om flyktingar som säljs som slavar, andra former av människohandel, sexuella övergrepp och tortyr. Samtidigt stöder EU den libyska kustbevakningen för att stoppa båtar med flyktingar trots att FN-rapporter beskriver hur denna vid upprepade tillfällen har skjutit mot, skjutit sönder och sänkt flyktingbåtar.

Flyktingar som omhändertas av den libyska kustbevakningen förs tillbaka till Libyens migrationshäkten. I juni 2018 införde FN individuella sanktioner mot sex libyska smugglare. Bland dem finns minst en tidigare milisledare som nu leder en regional kustbevakningsenhet i det krigshärjade landet. Samma kustbevakning som alltså får stöd av EU. Två av dem har varit direkt inblandade i avtalen som slutits med Italien om att stoppa människor från att ta sig över Medelhavet.

Trots situationen i Libyen och vetskapen om de övergrepp som sker fortsätter EU:s stöd till landets s.k. kustbevakning. Det är uppenbart att mänskliga rättigheter väger lätt mot ambitionerna att stoppa flyktingar från att komma till Europa. Det är dessutom uppenbart att den förda politiken leder till att landet destabiliseras ytterligare.

Regeringen bör verka för att EU upphör med alla former av stöd till den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen bygger på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att de flyktingar som är fast i Libyen måste evakueras därifrån. Sverige bör genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2.3 Afghanistan

När EU hösten 2016 tecknade återtagandavtal med Afghanistan var det med hot om att dra tillbaka biståndet på motsvarande 10 miljarder kronor årligen under en fyraårsperiod. Afghanistan är ett av världens fattigaste länder och väldigt beroende av utländskt bistånd. Den afghanska regeringen hade därför svårt att stå emot pressen från EU. Situationen i Afghanistan har länge varit sådan att flera människorättsorganisationer ansett att människor inte bör utvisas dit, och utvecklingsutmaningarna är enorma. Den afghanska flyktingministern har vid flera tillfällen vädjat till EU att inte deportera människor till landet. Att Sverige genom EU:s avtal har tecknat ett bilateralt återtagandavtal med Afghanistan är direkt skamligt.

Sedan USA:s tillbakadragande och talibanernas maktövertagande har situationen i Afghanistan förvärrats ytterligare. Den humanitära situationen är extremt ansträngd, och behoven är enorma. Förtrycket från den nya regimen är hårt, samtidigt som strider fortsatt utkämpas mellan olika grupper. Sverige måste i detta läge värna asylrätten och dess andemening. Fler afghanska medborgare behöver vidarebosättas och deras möjligheter att söka skydd i andra länder måste stärkas. Alla försök att stänga gränser måste stoppas.

Regeringen bör agera inom EU för att underlätta för människor som flyr Afghanistan att få skydd i Europa. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2.4 Ytterligare samarbeten

EU-kommissionen har också föreslagit en blandning av främjande och tvingande åtgärder för att få andra stater, framför allt i Afrika, att hindra migranter från att ta sig till Europa. Det är uppenbart att EU använder sin politiska och ekonomiska makt för att begränsa asylrätten och människors rätt att röra sig. Genom att samarbeta med stater där människorättskränkningar är vanligt förekommande, t.ex. Sudan, Egypten och Libyen, för att stoppa människor på flykt finns uppenbara risker för att EU bidrar till grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

Sverige bör som enskilt land såväl som inom EU och FN motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Lesbos

EU:s migrationspolitik har också skapat vad flera hjälporganisationer kallar för en humanitär katastrof på europeisk mark – misären i de överfyllda lägren på de grekiska öarna där asylsökande tvingas att vänta i årtal på att få sina skyddsskäl prövade. Förhållandena i lägren är mycket svåra; bristen på sanitet och vatten är omfattande.

Regeringen bör verka för att de skyddsökande på de grekiska öarna vidarebosätts inom EU och att förhållandena i lägren förbättras kraftigt under tiden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 EU:s gränsbevakning

EU:s byrå för yttre gränskontroll (Frontex) organiserar patrullering och övervakning av den afrikanska västkusten och centrala Medelhavet. Frontex mandat och styrka har ökat genom åren och den allt hårdare bevakningen av gränserna har lett till att fler väljer längre och farligare vägar. Tusentals människor har omkommit under flykten till Europa.

Frontex mandat har i allt väsentligt varit inriktat på att skydda EU:s gränser och saknat en explicit mekanism för att tillförsäkra skydd för asylsökande eller andra utsatta grupper. Frontex har därför haft ödesdiga effekter för EU:s politik för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande. År 2016 antogs en ny förordning om ett europeiskt gräns- och kustbevakningssystem. Förordningen innebär delvis att Frontex får långt större befogenheter, mer resurser samt tre gånger större personalstyrka. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till Frontex utformning och hur myndigheten agerar.

Regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Fram till att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån är avvecklad bör regeringen skyndsamt verka för att inriktningen av dess verksamhet ändras på ett genomgripande sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Under den senaste tiden har det kommit åtskilliga rapporter om hur EU-länder förhindrat människor från att söka asyl i unionen genom s.k. pushbacks där asylsökande förs ut ur landets och EU:s territorium. Människor har förts från Italien via Slovenien och Kroatien ut ur EU. Den italienska regeringen har öppet erkänt att den på detta sätt nekat människor rätten att söka asyl. Greklands kustbevakning har på liknande sätt fört tillbaka människor till Turkiet, och Ungern har fört människor till Serbien. Frontex har också anklagats för att ägna sig åt pushbacks. Boken *The Black Book of Pushbacks* samlar 900 vittnesmål om illegala och våldsamma direktavvisningar vid EU:s gränser. I de två volymerna om 1 500 sidor berättar människor på flykt som nått EU:s gränser i Italien, Ungern, Balkan, Grekland och Kroatien de senaste tre åren om sina upplevelser.

Regeringen bör motsätta sig en fortsatt militarisering av EU:s yttre gränser och de uppgifter som framkommit kring pushbacks begångna av Frontex bör utredas skyndsamt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

EU har också arbetat aktivt för att tvinga bort civilsamhällets räddningsbåtar från Medelhavet och säkerställt att den libyska kustbevakningen ska kunna arbeta ostört för att se till att inga flyktingar når europeisk mark. Räddningsbåten *Aquarius*, som drivs av Läkare Utan Gränser och SOS Méditerranée, fick sin flagg indragen av Panama, efter ekonomiska påtryckningar från Italien. Flera skepp har också bärgats och både i Italien och på Malta har det drivits rättsfall mot frivilliga som jobbat ombord på båtar för att de

fört migranter som de har räddat till Europa i stället för att överlämna dem till den libyska kustbevakningen. Aquarius räddade 29 523 liv under de tre år som den fanns på Medelhavet. Sedan dess har EU och Italien genomfört en rad åtgärder som försvårat och blockerat hjälporganisationers arbete.

I takt med att antalet hjälporganisationer på Medelhavet sinat har rutten blivit allt farligare. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till hur EU agerar för att stoppa räddningsinsatserna på Medelhavet och anser att Sverige bör motarbeta utvecklingen.

Regeringen bör verka för att EU slutar att hindra räddningsinsatser på Medelhavet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Lagliga vägar till Europa

Konflikter, förtryck och oroshärddar i Europas närområde resulterar i att människor söker sig till Europa för ett liv i säkerhet och trygghet. I stället för att välkomna de människor som söker vårt skydd har Sverige och EU tagit flera steg för att göra det svårare för människor på flykt att komma till kontinenten. Resultaten av EU:s politik syns på Medelhavets botten, i de överfulla grekiska lägren, på gränsen mellan Turkiet och Syrien där turkiska gränsvakter skjuter mot syriska flyktingbarn samt i övergreppen som sker i flyktingförvaren i Libyen. Det är så flykten slutar i alltför många fall när alternativet står mellan att stanna kvar i kriget och förtrycket eller att ta sig förbi EU:s hinder och murar. Därför behövs lagliga vägar in i Europa, för att människor på flykt ska kunna få en trygg och säker resa till ett nytt liv i trygghet på världens rikaste och mest välmående kontinent.

I januari 2016 tillsatte regeringen utredningen om lagliga asylvägar (dir. 2016:8). Vänsterpartiet välkomnade att utredningen tillsattes; behovet av fler lagliga vägar är uppenbart. När utredningens förslag presenterades i december 2017 (Lagliga vägar för att söka asyl i EU, SOU 2017:103) var de dock inte så långtgående som vi hade hoppats. Utredningens viktigaste slutsats är att det finns stöd i EU-fördragen för en EU-rättsakt om inresetillstånd för asyländamål, det som brukar kallas asylvisum.

Utredningen föreslår därför att EU-kommissionen bör undersöka om det är möjligt att presentera ett förslag på en sådan rättsakt. Att den dåvarande regeringen inte vidtog några tydliga initiativ utifrån utredningens förslag är beklagligt, men inte oväntat. Våra förslag för att skapa fler lagliga vägar till Sverige och Europa presenteras nedan.

5.5.1 Avskaffa visumkrav

Visumkrav riktade mot länder där det pågår krig eller omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter är en viktig del av EU:s politik för att stänga flyktingar och andra skyddsbehövande ute. Detta är ett allvarligt hot mot asylrätten. Det slojade visumkravet för ukrainska medborgare har haft stor betydelse för dem som tvingats fly landet efter den ryska invasionen.

Regeringen bör inom EU verka för att korta ner listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte ska användas för att stänga ute flyktingar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5.2 Inför asylvisum

I dag går det inte att söka asyl i Sverige från utlandet. För att ta sig till Sverige och Europa för att söka asyl tvingas de flesta betala betydande summor till människo-smugglare och utsätta sig för stora faror.

Ett förslag på laglig väg till Sverige och Europa som Vänsterpartiet länge drivit är asylvisum. Tanken är att beskickningar i hemlandet eller i tredjeland kan utfärda visum för den som vill komma till Sverige eller annat EU-land i syfte att söka asyl. Det finns dock flera praktiska problem med asylvisum. Avsaknad av en svensk beskickning i vissa länder är ett problem som delvis skulle kunna åtgärdas genom ett samarbete med andra länders ambassader, exempelvis våra nordiska grannländers. Ett sådant samarbete skulle också kunna omfatta möjligheterna att ansöka om familjeåterförening. Frågan har utretts i utredningen om lagliga asylvägar, som också föreslår att EU-kommissionen bör lägga fram ett förslag som möjliggör för asylvisum.

Vänsterpartiet menar att utfärdande av asylvisum, som komplement till det traditionella sättet att söka asyl, bör ses som en viktig möjlighet att skapa lagliga vägar att söka skydd undan förföljelse.

Regeringen bör verka för att EU möjliggör införande av asylvisum. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5.3 Avskaffa flygbolagens transportörsansvar

Transportörsansvaret innebär att exempelvis flygbolag är skyldiga att betala återresan och eventuellt uppehälle för en person som saknar pass eller tillstånd, och som kommit till destinationslandet med hjälp av flygbolaget. Brott mot den lagstiftningen kan dessutom straffas med böter för flygbolaget. Artikel 26 i Schengenkonventionen och direktiv 2001/51/EG innebär ett transportörsansvar vid alla resor till Schengenområdet. Genom transportörsansvaret tvingas flygbolagen att vägra transportera varje person som saknar giltiga identitetshandlingar och/eller visum, i de fall det krävs för inresa, eftersom de får stå för alla kostnader i de fall deras passagerare ansöker om asyl och får avslag. I praktiken hindrar transportörsansvaret således asylsökande från att ta sig in till Schengenområdet med t.ex. flyg. Konsekvensen av transportörsansvaret är att flyktingar tvingas vända sig till smugglare med sjövärdiga båtar för resa över Medelhavet, med livet som insats.

Regeringen bör inom EU verka för att transportörsansvaret avskaffas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Tony Haddou (V)

Nadja Awad (V)

Guðrun Nordborg (V)

Jessica Wetterling (V)